

گزارشی از نشست تخصصی «خلق پول» و بررسی فتوای آیت الله العظمی مکارم

حوزه /نشست تخصصی خلق پول با بررسی فتوای حضرت آیت الله مکارم شیرازی در مدرسه علمیه امام کاظم(ع) با حضور صاحب نظران و اساتید حوزه برگزار شد .

به گزارش خبرنگار خبرگزاری «حوزه»، حجت الاسلام والمسلمین جواد عبادی دبیر علمی نشست تخصصی «خلق پول» که در قم برگزار شد، با اشاره به فتوای حضرت آیت الله مکارم شیرازی در مورد خلق پول، عنوان کرد: ایشان در پاسخ به چند تن از صاحب نظران اقتصادی در حوزه علمیه و استناداتی که آورده شد، فرمودند با توجه به آنچه مرقوم داشته اید این کار مصداق اکل مال بالباطل است زیرا سرمایه ای وجود ندارد که آنها به وسیله آن معامله می کنند.

وی افزود: این مرجع تقلید در ادامه پیرامون خلق پول بیان داشتند: از سوی دیگر باعث تورم و ضرر و زیان جامعه است و در مجموع بی شباهت به یک نوع کلاهبرداری نمی باشد که آن هم حرام است و اگر روزی سپرده گذاران بخواهند سپرده خود را بگیرند آن بانک مسلماً ورشکست خواهد شد؛ چون چند برابر موجودی مصرف کرده است.

دبیر علمی نشست تخصصی خلق پول تصریح کرد: بحث فتوایی که مرجع عالی قدر شیعیان آیت الله مکارم شیرازی در مورد مسائل بانکی ارائه کردند، ابعاد مختلفی دارد که این فتوا به صورت علمی باید تبیین شود تا به پیشبرد اهداف نظام اسلامی کمک کرده باشیم.

وی اظهار کرد: با بیانیه گام دوم انقلاب از سوی رهبری وظیفه ما در مسائل اقتصادی و حوزوی سنگین تر شد تا با تعهد بیشتری در مجامع علمی به بررسی مسائل اقتصادی بپردازیم.

حجت الاسلام والمسلمین عبادی عنوان کرد: این صاحب نظران حوزه برای آیت الله مکارم شیرازی این گونه تبیین کردند که در قدیم و در دوره هایی که انواع پول از جمله سکه های طلا و نقره در داد و ستدها و معاملات مورد استفاده واقع می شد، افرادی به عنوان امین، سپرده های سکه های طلا را از مردم و سپرده گذاران می پذیرفتند.

وی ادامه داد: این شبکه سپرده پذیر به تدریج دریافتند که سپرده گذاران، همه و همزمان و برای دریافت تمامی موجودی خویش مراجعه نمی کنند، در نتیجه در نزد این شبکه، همیشه مقادیر زیادی پول نقد (سکه طلا و نقره) باقی می ماند.

دبیر علمی نشست تخصصی خلق پول تصریح کرد: لذا به این فکر افتادند که از این مقادیر باقی مانده، استفاده کرده و به همین منظور با ذخیره مقداری که جوابگوی مراجعان باشد، با مقادیر باقی مانده به متقاضیان، وام می پرداختند و از آنها بهره دریافت می کردند اما پس از مدتی سپرده گذاران در انجام مبادلات، به جای استفاده از پول نقد (سکه طلا و نقره)، از رسید و حواله آنها که از سوی شبکه سپرده پذیر صادر می شد، استفاده می کردند و این عمل به شدت به کم شدن مراجعه سپرده گذاران برای دریافت پول نقد و سکه هایشان شد و در نتیجه شبکه سپرده پذیر، امکان یافت تا سکه های به مراتب بیشتری را وام دهد و درآمد بهره ای خود را افزایش دهد و به خلق پول بپردازند.

وی بیان کرد: یکی از دغدغه های مهم این است بحث های تخصصی اقتصادی را در جمع طلاب مطرح می شود، اساتید سعی کنند تا مطالب را به صورت ساده بیان کنند تا طلاب با مطالعات بعدی در این موضوع ها بیشتر مسلط شوند.

حجت الاسلام والمسلمین عبادی خاطر نشان کرد: این جلسه با همکاری مرکز راهبری اقتصاد مقاومتی حوزه علمیه قم و بنیاد فرهنگ و اندیشه انقلاب اسلامی و مرکز تخصصی فقهی امام کاظم (ع) و موسسه اقتصادی طبیبات برگزار شده است.

وی گفت: در مورد باطل بودن کار بانک ها، به هیچ عنوان نگاهمان به کارمند جز یا مدیر نیست که زحمت می کشند آن ها وقت را برای مشتری می گذارند و کار می کنند.

دبیر علمی این نشست متذکر شد: بازاریابی های شبکه ای و تجارت الکترونیک نیز یک کلاهبرداری بزرگ است با رویکرد اصلاحی باید حوزه وارد شود و ارائه راهکار دهد، رهبری می فرماید گاهی با نگاه فقهی مساله غربی را حل کردیم اما هر چه نتواند افزایش ثروت ملی و عدالت کند و توزیع عادلانه و رفع محرومیت نباشد، اقتصاد را به خطر می اندازد پذیرفته نیست.

پشت پرده مسائل بانکداری

در ادامه حجت الاسلام والمسلمین سید عبدالحمید ثابت مدیرگروه اقتصاد مرکز جهانی علوم اسلامی عنوان کرد: در تاریخ معاصر فتوایی از میرزای شیرازی داشتیم که آن فتوا در مورد یک موضوع جزئی در تحریم تنباکو بود که آثار زیادی در مقابله با سلطه بیگانه و حفظ استقلال کشور داشت در حالی که در آن دوران نظام دینی برقرار نبود اما بر حسب نیاز این فتوا داده شد.

وی تصریح کرد: اما فتوای آیت الله مکارم شیرازی از اهمیت زیادی برخوردار است چرا که در مساله نظام سازی و ایجاد سیستم در نظام اقتصادی در حکومت دینی ایران و سایر کشورها استفاده می شود و مبانی را در واقع بر اساس احکام دینی و اسلامی مطرح می کند در نظام سازی یکی از مسائل مهم بحث اقتصادی است و در آن سیستم های مختلفی داریم که یکی از مباحث نظام پولی و بانکداری می باشد.

این استاد اقتصاد در حوزه و دانشگاه بیان کرد: در زمینه بانکداری اگر از تحصیل کرده های اقتصادی سوال شود می گویند وجوه مردم را جمع می کند و آن را در اختیار فعالان اقتصادی که نیاز به منابع مالی دارند، قرار می دهد تا بتوانند فعالیت های اقتصادی را توسعه دهند که به تجهیز و تخصیص شناخته می شود تجهیز جمع آوری وجوه مازاد و تخصیص ارائه پول به فعالان اقتصادی است، اما باید دید در پشت پرده مسائل دیگری نیز وجود دارد که به واسطه گری مالی و پول بانک ها معروف است.

وی اظهار کرد: عملیات بانکی یک پیشینه ای دارد مخصوصا برای افرادی که با مسائل تخصصی و آموزش ها را ندیده باشند، تاریخچه بحث و چگونگی شکل گیری بانک ها و روند عملیات بسیار مهم است که موضوع خلق پول را روشن می کند.

حجت الاسلام والمسلمین ثابت گفت: انسان اولیه در موقع مبادلات، کالای مازاد خود را معاوضه می کرد که به مبادلات پایاپای معروف شد بعد از مدتی متوجه شدند این نوع معاملات سخت است از این رو وسیله ای را برای مبادله توافق کردند که به مرور سکه طلا و نقره به عنوان وسیله مبادله استفاده می شد.

وی اظهار کرد: بعد از مدتی مازاد سکه ای که داشتند نزد افرادی به امانت می گذاشتند تا از دسترس دزدان در امان باشد و رسید می گرفتند، به مرور این اشخاص تصور کردند چرا سکه ها را دپو کنند بلکه به فعالان بدهند تا فعالیت اقتصادی انجام شود و هم به سودی برسند از این رو یک مقدار سکه نگه را می داشتند.

مدیرگروه اقتصاد مرکز جهانی علوم اسلامی عنوان کرد: بعد از مدتی چون این افراد مورد اعتماد بودند مدت ها برای دریافت سکه ها مراجعه نمی کردند از این رو سپرده گذاران بخشی از سکه ها را امانت و وام می دادند تا سودی به دست بیاورند از طرفی مقداری را نگاه می داشتند از این طریق منبع درآمدی حاصل شد.

وی ادامه داد: بعد از مدتی این افراد که مورد اعتماد بودند یک کاغذ به عنوان رسید می گرفتند و رسید را به فروشنده می دادند و فروشنده به جای سکه آن را می گرفت بعد از مدتی چون اعتماد داشتند این رسید دست به دست می چرخید لذا مراجعه برای گرفتن سکه ها کاهش می یافت از طرفی دیگر چون این موسسات سپرده پذیر و امین می دیدند و رسید ها را قبول می کردند در برابر رسید، وام نیز می دادند چون رسیدش مورد پذیرش بود.

حجت الاسلام والمسلمین ثابت تصریح کرد: در مرحله دوم، سکه های مردم را وام می دادند از مرحله دوم بیش از این با رسید به معامله می پرداختند از این مرحله به بعد از نگاه امین خارج شد و با یک رنگ و لعاب و روش های بدیع دیگری پیدا شد و بر اساس آن رسیده ها قدرت بیشتری به دست می آوردند و بیش از آن چه رسید می دادند وام پرداخت می کردند، مرحله بعد وقتی بر روی رسیده ها که وام می دادند در این سیستم در نزد موسسات سپرده پذیر جمع می شد و این رسیده ها حذف می شد.

وی بیان کرد: در سیستم پولی و اعتباری و سکه در جامعه، یک مقدار کالا و پول وجود داشت در مقابل هر کالا یک مقدار پول قرار می گیرد اگر این کالاها تعدادش زیاد نشود و واحدهای پولی زیاد شود در حالی که واحدهای کالاها ثابت است این موجب تورم می شد این پول ها به افرادی که توان کار داشتند پرداخت می شد و خود به خود فقر را افزایش می داد.

این استاد حوزه خاطرنشان کرد: موسسات سپرده پذیر که طلا و نقره را جمع می کردند این سکه ها را وام می دادند و رسیده ها دست به دست می چرخید و به جای سکه رسید می دادند این موسسات سپرده پذیر که رسید سکه می دادند و سود می گرفتند ما به ازائی دارد وضعیت بانک ها وخیم است و اینکه از این سپرده سود می گیرد در حالی که این تعداد سکه ها را نداشته است وقتی وضعیت بانک های امروز را با همان بانک های قدیم می بینیم اسکناس های امروز جای سکه گرفته و رسید ها نیز جایش را حساب بانکی گرفته است.

وی گفت: مرحله بعد یک حساب در سیستم ایجاد می شود حساب های بانکی نقش رسیده ها را بازی می کند اما تفاوت ماجرا که فاجعه را رقم می زند این است که اگر رسید باز می گشت باید موسسه به اندازه سکه جوابگو باشد لذا نمی توانست بیش از رسید قدرت داشته باشد اما در وضعیت امروز در سیستم می ماند مالک بانک است و از سیستم این پول خارج نمی شود.

حجت الاسلام والمسلمین ثابت افزود: وقتی فردی برای دریافت وام مراجعه می کند یک حساب برای او واریز می کند، بلکه در تراز بانکی خودش یک بستانکاری برای خودش و یک بدهکاری ایجاد می کند در حالی که در گذشته رسیده ها خارج می شد اما امروزه سود برای بانک می ماند از مجموع اسکناسش در جامعه نسبت به کل نقدینگی کل بانک ها به 3 درصد نمی رسد یعنی اسکناس ها نسبت به مجموع نقدینگی این درصد را نشان می دهد در گذشته رسید بود و حذف می شد اما امروزه در سیستم با مالکیت بانک می ماند و باعث می شود نقدینگی بالا رود.

وی تصریح کرد: چند نکته مهم مساله تاکید بر این است در مقایسه با نظام قدیم برای حکم مکارم شیرازی اکل مال به باطل چرا هست این است که در تنزلی که گفته شد، حساب های بانکی که برای افراد ایجاد می شود خودش پول می شود و همان رسیده های قدیم و آن کیمیاگری توسط بانک ها انجام می شود حساب های بانکی پول می شود که آثار شدید بی عدالتی در پی دارد و بانک ها از آن بهره برداری می کنند و مال حرامی به دست می آورند.

مدیرگروه اقتصاد مرکز جهانی علوم اسلامی بیان کرد: برخی می گویند خلق پول آثار مثبتی دارد از نظر فقهی بدان توجه داشته باشیم دستگاه چاپ اسکناس تقلبی خریداری شود که اسکناس تقلبی چاپ شود و بر فرض آن را به فقرا بدهند و وام می دهد این مجوزی برای مکانیزم نمی شود، حتی اگر بانک ها پول را ببخشند باز هم جایز نیست، در این راستا اصلا به عقود بانکی توجه نکردیم به سیستم بانکی توجه کرده ایم بانک همواره اسکناس یا شیبیه اسکناس دارد در تورم بالا می بیند این دارایی که خلق کرده ارزش اش پایین می آید ما آن را تبدیل به کالا مانند طلا و زمین و ملک می کنیم بانک ها نیز این گونه رفتار می کنند و برای حفظ کردن ارزش پول اقدام به خرید کالا می کنند این پول ها که خلق می شود بخشی به مردم جامعه می دهد خیلی را به شرکت های وابسته وام می دهند این ها آثار فرهنگی و سیاسی و اجتماعی بدی دارد.

وی تصریح کرد: در نظریه اقتصاددانان چیزی نیست نفی خلق پول کنیم باید به دنبال راه حلی بود و مبادلات پولی و دادن تسهیلات نیازهای جامعه است و نمی توان نفی کرد و باید راه حل داد بنده در دو کتاب تنزیل در اقتصاد بین الملل و جایگاه خلق پول در نظام اسلامی راه حل ها را ارائه کرده ام.

خلق پول یعنی بانک ها بدون پشتوانه مالی پول ایجاد می کنند

در این نشست حجت الاسلام والمسلمین علی معصومی نیا یکی از اساتید اقتصاد اسلامی عنوان کرد: خلق پول در بانک ها اتفاق می افتد و این مساله مورد توجه قرار گرفت از این رو فتوا از چند بعد دارای اهمیت است، خلق پول یعنی بانک ها بدون پشتوانه مالی پول ایجاد می کنند مساله مهمی است که در اقتصاددانان جهان مطرح است این پول ایجاد شده منبع درآمد برای بانک ها می شود در حالی که مردم برای کسب پول زحمت می کشند.

وی اظهار کرد: بانک ها بدون فعالیت اقتصادی تنها با عدد و رقم کار می کنند برخی از اقتصاددانان جهان در این باره راه حل هایی ارائه داده اند موریس آلن یکی از اقتصاد دانان برنده جایزه نوبل می گوید نظام ذخیره سازی جزئی عامل اخلال در توزیع درآمد جامعه است و چون بانک ها خلق پول می کنند توزیع درآمد را بر هم می زنند این افراد مانند تولید اسکناس جعلی و خلق پول در سیستم بانکی تفاوتی وجود ندارد در حالی که جعل اسکناس جرم است اما خلق پول توسط بانک جرم نیست از نظر موریس آلن خلق پول یک جعل اسکناس به صورت قانونی است.

حجت الاسلام والمسلمین معصومی نیا بیان کرد: آیت الله مکارم شیرازی آن را کاری باطل و کلاهبرداری دانستند جعل اسکناس و اعتبار از هیچ، اقتصاد را بر هم می زند یک روز پول به صورت سکه و کالا بود اما امروز بازی با رقم و اعداد است.

وی گفت: برخی شبهاتی به این فتوا وارد می کنند در حالی که باید در پاسخگویی به این شبهات این گونه نشست ها تداوم داشته باشد عده ای می گویند خلق پول مانند همان رسید دادن در برابر سکه های امانتی بود در حالی که این گونه نیست و بدون پشتوانه پول می دهند برخی می گویند مانند چک مدت دار است در حالی که چک وقتی پاس می شود اثرش از بین می رود اما خلق پول اثرش از بین نمی رود.

این استاد اقتصاد عنوان کرد: فریدمن از بزرگترین اقتصاد دانان جهان سبک شیکاگو را ابداع کرد وی می گوید، باید صد در صد ذخیره ها توسط بانک مرکزی گرفته شود و اجازه وام ندهند.

وی اظهار کرد: فیشر اقتصاد دان معاصر نیز همین نظر را می دهد در ادبیات اقتصادی می گویند بانک مرکزی حافظ منافع عموم یا بانک دولت است اما این ها فرعی است اما فلسفه اصلی ابداع بانک مرکزی این بود که بانک های تجاری که از هیچ اعتبار خالق می کنند اگر خواستند پول خود را بگیرند و بانک ورشکست می شود حافظ منافع این بانک ها می شود و با تزریق پول جواب آن سه درصد را می دهد و خیال مردم را راحت می کنند.

حجت الاسلام والمسلمین معصومی نیا عنوان کرد: در مورد بانک های خصوصی چون بانک مرکزی به حمایت نپرداخت و ورشکست شدند اکل مال بالباطل که امام و برخی از بزرگان آن را باطل عرفی می دانند در واقع خلق پول مصداق همین است.

وی تصریح کرد: برخی می گویند اگر بانک نباشد معاملات را بر هم می ریزد در حالی که این طور نیست بدون اینکه فعالیتی انجام دهند، سیستم بانکی با خلق پول بدون فعالیت قسمت زیادی از فعالیت واقعی را به خود اختصاص می دهد.

این استاد حوزه گفت: ابعاد مختلف خلق پول باید بررسی شود یکی از سیستم ها، طبق نظریه بانکداری اسلامی همین عقود است که اتفاق می افتد و در قالب عقود برخی از فعالیت ها انجام می شود و افراد را بده کار می کنند خیلی از عقود سوری انجام می شود و اگر واقعی باشد این مکانیسم ادامه پیدا می کند؛ باید در اسلامی شدن این روش اشکال کرد.

وی بیان کرد: اکثر ذهن ها متقاعد شده که راه فعلی همین بانکداری موجود است و هیچ گاه فکر نشده که می تواند جایگزین باشد راه های دیگری وجود دارد یک ساز و کار مهندسی برای آن پیدا کنیم امروزه راهکارهای متعددی وجود دارد فرض کنیم مشکل خلق پول را حل کردیم رهبری می فرمایند هر فعالیتی که منجر به عدالت نشود باز هم اسلامی نیست نظام پولی باید مشکل مردم را حل کند.

وی گفت: پیامبر (ص) می فرماید شارع مقدس ربا را حرام کرده و هر چه ممکن است شبیه ربا باشد نیز حرام است تا مردم با دیون ثروتمند نشود.

گفتنی است: در این نشست کلیپی در رابطه با خلق پول از نگاه کشورهای خارجی و خلق پول از نگاه اسلام پخش شد.

لینک فتوای آیت الله العظمی مکارم در خصوص خلق

پول <http://hawzahnews.com/detail/News/470335>